

ROVANIEMEN HOVIOIKEUSPIIRIN TUOMIOISTUINTEN LAINKÄYTÖN LAATUHANKE

TOIMINTASUUNNITELMA VUOSILLE 2025-2027

1. Laatuhankeksen lähtökohta ja tavoitteet

Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomioistuinten lainkäytön laatuhanke on aloitettu vuonna 1999. Vuodesta 2022 lukien Itä-Suomen hovioikeuspiirin tuomioistuimet ovat osallistuneet laatuhankeksen toimintaan vuosittain tehdyssä yhteistyösopimuksessa määritellyllä tavalla.

Laatuhankeksen lähtökohtana on perustuslain mukainen tuomioistuinten tehtävä eli oikeusturvan takaaminen. Sitä toteutetaan ratkaistaessa yksittäisiä tuomioistuimessa vireillä olevia asioita.

Laatuhankeksen tavoitteena on parantaa ja kehittää tuomioistuinten työtä niin, että oikeudenkäynti täyttää oikeudenmukaisuuden kriteerit, ratkaisut ovat perusteltuja ja oikeudenmukaisia sekä tuomioistuinten palvelut ovat kustannustensa puolesta ihmisten saavutettavissa.

Hyviä työskentelykäytäntöjä dokumentoimalla edistetään niiden leviämistä työyhteisössä. Samalla tuetaan erikoistumisalaa vaihtavien tuomareiden ja sihteereiden oppimista. Lisäksi kehitetään tuomarin työssä tarvittavan informaation hallintaa. Tavoitteena on saada myös uudet tuomarit aktiivisesti mukaan laatutyöskentelyyn.

Laatuhankeksessa kiinnitetään huomiota myös lainkäyttöhenkilöstön työkyvyn ylläpitämiseen.

Lisäksi tulee huomioitavaksi käräjäoikeuksien yhteistyöverkoston vaikutukset. Laatuhanke tekee yhteistyötä muiden hovioikeuspiirien ja laatuhankeiden kanssa.

2. Laatuhankeksen toiminta

Laatuhankeksen keskeinen menettelytapa on työryhmätyöskentely, jossa vuosittain asetetut laatutyöryhmät käyvät keskustelua kullekin työryhmälle annetusta laateemasta. Työryhmät laativat työskentelystään raportit, jotka esitellään ja hyväksytään vuosittain pidettävillä laaturaportteilla. Työryhmien raportit on julkaistu sähköisessä muodossa Rovaniemen hovioikeuden kotisivuilla sekä vuoden 2024 laatutyöryhmien raportteihin saakka myös paperisena laaturaporttikirjana.

Työryhmiin osallistuvat Rovaniemen hovioikeuspiirin tuomarit, esittelijät ja käräjänotaarit. Työskentelyssä on mukana myös Rovaniemen hovioikeuspiirin sidosryhmien edustajia kuten syyttäjiä, asianajajia, julkisia oikeusavustajia, luvan saaneita oikeudenkäyntiavustajia ja tutkinnanjohtajia. Myös tuomioistuinten ja sidosryhmien kansliahenkilökunta on osallistunut työryhmätyöskentelyyn, kun aihepiiri on liittynyt heidän työhönsä. Muiden hovioikeuspiirien edustajat osallistuvat työskentelyyn yhteistyösopimuksessa määritellyllä tavalla.

Vuonna 2006 laatuhankeksessa on julkaistu laatumittaristo lainkäytön laadun mittaamiseksi. Laadunmittaus on pilotoitu vuonna 2007. Laadunmittaus on toteutettu uudelleen vuosina 2013 ja 2020. Laatumittaristo ja laadunmittaukset on julkaistu kirjoina sekä sähköisesti Rovaniemen hovioikeuden kotisivuilla. Seuraava laadunmittaus toteutetaan kolmivuotiskauden 2025–2027 aikana.

Vuosina 2010–2016 työryhmät ovat käyneet läpi eri asiaryhmien työprosesseja. Työryhmien raporteista on toimitettu ja julkaistu käsittelijän oppaat rikos-, riita-, lapsi-, pakkokeino- ja velkajärjestelyasioissa. Lisäksi on laadittu raportti edunvalvonta-asioiden käsittelystä, joka on julkaistu laaturaporttikirjassa XII. Rikosasioiden käsittelijän opasta on päivitetty laaturaporttikirjan XVI julkaisussa.

Vuodesta 2022 laatuhanke on toteuttanut interaktiivisia, keskustelevia, koulutustilaisuuksia laatutyöryhmässä III/2022 suunnitellun interaktiivisen koulutusmetodin mukaisesti.

Laatuhanke on julkaissut yhdeksäntoista laaturaporttikirjaa, joihin on koottu laatutyöryhmien raportit vuosittain. Lisäksi on julkaistu lainkäytön laatumittaristo seitsemällä kielellä (suomi, ruotsi, englanti, venäjä, espanja, ranska, kiina), kolme laadunmittausraporttia sekä viisi käsittelijän opasta.

Laatuhanke järjestää vuosittain koulutusta laatuteemoihin liittyvistä ja ajankohtaisista aiheista 1,5-päiväisillä laatupäivillä sekä muutoin 2–3 päivänä. Laatuhankeksen osana on pilotoitu vuonna 2014 käräjänotaarien koulutusohjelma, joka on pilotoinnista saatujen kokemusten pohjalta valtakunnallistettu vuonna 2015.

Laatuhankkeeseen osallistuminen on aktiivista. Laatutyöryhmiin on osallistunut viime vuosina yhteensä noin 80–90 henkilöä ja laatupäiville noin 200 henkilöä.

Laatuhanke on saanut runsaasti huomiota ja julkista tunnustusta. Se on toiminut virikkeenä muiden hovioikeuspiirien laatuhankkeiden ja käräjäoikeuksien yhteistyöverkoston kehittämiseksi.

3. Laatuhankkeen organisaatio

Laatuhankkeen kehittämistyöryhmä

Laatuhankkeen toimintaa suunnittelee ja ohjaa Rovaniemen hovioikeuden presidentin asettama laatuhankkeen kehittämistyöryhmä, jonka jäseniä ovat:

- Rovaniemen hovioikeuden presidentti
- Kainuun, Lapin ja Oulun käräjäoikeuksien laamannit
- päällikkötuomari yhdestä Itä-Suomen hovioikeuspiirin tuomioistuimesta
- yksi tuomari Rovaniemen hovioikeudesta, yksi tuomari Kainuun käräjäoikeudesta, kaksi tuomaria Lapin käräjäoikeudesta ja kolme tuomaria Oulun käräjäoikeudesta
- laatukoordinaattori
- sidosryhmien edustajina asianajaja Oulun paikallisosastosta, asianajaja Lapin paikallisosastosta, julkinen oikeusavustaja, syyttäjä ja tutkinnanjohtaja).

Laatuhankkeen kehittämistyöryhmä laatii runkosuunnitelman laatutavoitteisiin liittyvistä teemoista ja järjestettävästä koulutuksesta kolmeksi vuodeksi kerrallaan (kolmivuotissuunnitelma). Teemavalinnat ja koulutus vahvistetaan kullekin vuodelle edellisen vuoden syksyllä.

Laatukoordinaattori

Laatukoordinaattori valitaan käräjätuomareiden keskuudesta. Laatukoordinaattorin toimikausi on kolme vuotta.

Laatukoordinaattorin tehtävänä on valmistella kehittämistyöryhmän käsiteltävät asiat, tukea laatutyöryhmiä niiden työssä, toteuttaa koulutus, pitää yhteyttä sidosryhmiin ja toimia laatuhankkeen sihteeristön puheenjohtajana.

Laatukoordinaattori osallistuu laatuhankkeen edustamiseen kotimaisissa ja kansainvälisissä tilaisuuksissa.

Laatusihteerit

Laatusihteerit on yksi Rovaniemen hovioikeudesta, yksi Kainuun käräjäoikeudesta, kaksi Lapin käräjäoikeudesta ja kaksi Oulun käräjäoikeudesta. Laatusihteerit muodostavat yhdessä laatukoordinaattorin kanssa laatuhankkeen sihteeristön. Laatusihteerien toimikausi on kolme vuotta.

Laatusihteerien tehtävänä on toimia laatutyöryhmien sihteerinä, muokata työryhmien raportit

kirjalliseen muotoon, toimia mahdollisten muiden työryhmien sihteerinä sekä osallistua aiempien työryhmäraporttien päivitystyöhön.

Laatusihteerit osallistuvat laatuhankeen edustamiseen kotimaisissa ja kansainvälisissä tilaisuuksissa.

4. Laatusihteerin sisältö vuosina 2025–2027

Laatutyöryhmät ja laaturaportit

Laatuhankeessa jatketaan laatutyöryhmätyöskentelyä kullekin vuodelle sovitusta laatualueista.

Tulevaisuuteen teemoiksi on suunniteltu mm.:

- oikeudenkäynnin julkisuus, ohjeistuksen ja mallien päivittäminen (yhteistyössä ISHO-piirin kanssa)
- lapsiasioiden käsittelijän oppaan päivittäminen
- vihapuheen ja sananvapauden rajanveto rikosoikeudessa
- seksuaalirikokset ja seksuaalirikosten rangaistuskäytäntö
- tuomioistuintoiminnan asiakaslähtöinen kehittäminen (palvelumuotoilu) valikoidusta teemasta
- lähestymiskiellot
- luonnonvararikokset
- työoikeuden uudistukset ja TSL 12:3 yhteensovittamissäännös
- tuomarin etätyön ja laadukkaan lainkäytön yhteensovittaminen

Lisäksi vuosien 2025–2027 aikana toteutetaan neljäs laatuhankeen laadunmittaus.

Laatutyöryhmien raportit julkaistaan sähköisessä muodossa Rovaniemen hovioikeuden kotisivuilla.

Tarpeen mukaan päivitetään aiempia laatutyöryhmäraportteja.

Koulutus

Laatuhanke järjestää lainkäyttöhenkilöstölle täydennyskoulutusta, jota voi seurata myös videoyhteyden välityksellä. Käräjänotaarit osallistuvat Tuomioistuinviraston järjestämän käräjänotaarikoulutuksen lisäksi tähän täydennyskoulutukseen kunkin viraston päättämällä tavalla. Kansliahenkilökunta ja sidosryhmät voivat myös osallistua koulutukseen. Koulutuksia tallennetaan ja niitä voidaan laittaa virastojen intraan kouluttajien suostumuksella.

Laatuhanke järjestää koulutusta 4–6 päivää vuodessa seuraavasti:

- 1-2 -päiväiset lautupäivät
- 1-2 päivää koulutusta aineellisen oikeuden eri aihepiireistä
- 1/2-1 päivän seminaareja ajankohtaisista aiheista
- 1-2 tunnin tietoisuustyyppejä koulutuksia esimerkiksi lainsäädännön muutoksista
- 1-2 päivänä toteutettavana interaktiivisena koulutustilaisuutena

Lautupäivät pidetään kerran vuodessa, pääasiassa vuorovuosin Oulussa ja Rovaniemellä. Erikseen sovittaessa lautupäivät voidaan pitää myös muulla paikkakunnalla.

Hovioikeus järjestää vuosittain käräjänotaaripäivän käräjänotaareille ja säännöllisesti kansliahenkilökuntapäivän kansliahenkilökunnalle.

Koulutuspäivät pyritään vahvistamaan niin hyvissä ajoin, että ne voidaan ottaa huomioon myös vuosisuunnittelussa.

Koulutusaiheiksi on suunniteltu muun muassa:

- interaktiivinen koulutus 2025: lapsen huoltoriidat (oikeudenkäynti huoltoriidoissa, sovittelu ja sen aktivointi huoltoriidoissa)
- oikeudenkäynnin julkisuus ja tietosuoja
- vihapuhe ja sananvapaus rikoslain näkökulmasta

- työoikeuden uudistukset
- kielelliset kysymykset ja selkeän kielen käyttö oikeudenkäyntiasiakirjoissa
- oikeudenkäyntikulujen kohtuullisuus
- preklusio rikosprosessissa
- huumausaine-, seksuaalirikokset ja luonnonvararikokset
- seurantatyöryhmä tallenneuudistuksesta kokemusten myötä

Yhteistyö

Laatuhanke pitää yhteyttä ja tekee yhteistyötä muiden laatuhankkeiden sekä käräjäoikeuksien yhteistyöverkoston kanssa.

Itä-Suomen hovioikeuspiirin tuomioistuimet ovat osallistuneet laatutyöhön vuodesta 2022 lukien vuosittain laaditussa yhteistyösopimuksessa määritellyllä tavalla. Vuodesta 2025 lukien myös muut hovioikeuspiirit osallistuvat laatutyöhön. Yhteistyöstä laaditaan erillinen sopimus.

Laatuhanke jatkaa yhteistyötä Lapin yliopiston kanssa.

Lisäksi laatuhanke osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön.

Laatuhankkeen resurssit

Laatutyö tehdään pääosin normaalina virkatyönä. Laatuhankkeen kehittämistyöryhmän puheenjohtajalle, laatukoordinaattorille ja laatusihteereille maksetaan erillinen korvaus Tuomioistuinviraston päätöksen mukaisesti.

Suunnitelman käsittely

Tämä suunnitelma on käsitelty laatuhankkeen kehittämistyöryhmässä 1.11.2024 ja laatupäivillä 22.11.2024 sekä hyväksytty laatuhankkeen kehittämistyöryhmässä 9.12.2024.

Kari Turtiainen
laamanni, laatuhankkeen
kehittämistyöryhmän
puheenjohtaja

Kaisa Teivaanmäki
käräjätuomari,
laatukoordinaattori